

Evropský demokratický pas

Evropský hospodářský
a sociální výbor

Evropský demokratický pas – Váš průvodce aktivním občanstvím v Evropské unii

Vítejte v Evropské unii (EU), první nadnárodní a participativní demokracii na světě. Jako občané EU máte ústavní právo ovlivňovat pravidla, která platí pro téměř 450 milionů lidí na ploše více než 4 milionů km² ve 27 členských státech. Nyní byste mohli namítnout: To zní sice hezky, ale JAK můžeme vyjádřit svůj názor v praxi? Tato publikace Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHŠV) na tuto otázku odpovídá. Toto je váš průvodce aktivním občanstvím v EU.

V celém textu vám budeme pomáhat a vést vás, abyste mohli vyjádřit svůj názor, přičemž vám nejdříve položíme několik základních otázek. Je záležitost, kterou chcete řešit, skutečně evropská, nebo by možná bylo lepší začít

raději na místní úrovni? A chcete-li svůj záměr skutečně prezentovat na úrovni EU, jaká je nejmýšlenější a nejúspěšnější cesta k uskutečnění tohoto cíle? Bude stačit e-mail poslanci Evropského parlamentu, nebo bude lepší předložit petici přímo Evropskému parlamentu? Proč se nepřipojit k nějaké organizaci občanské společnosti, nebo dokonce politické straně a sami nekandidovat? Nebo co třeba zorganizovat a podpořit evropskou občanskou iniciativu, která určí program schvalování zákonů?

Tento Evropský demokratický pas, k němuž provedl průzkum a který vytvořil Bruno Kaufmann, aktualizoval a vydává EHŠV a je dostupný ve 24 oficiálních jazycích. Tento průvodce vám má pomoci s načasováním (kdy byste měli začít být aktivní?), sestavením týmu (s kým byste měli spojit síly?) a s prostředky (jaké dostupné participativní nástroje byste měli využít?), co se týče aktivního občanství a participativní demokracie v Evropské unii.

**Jde o váš názor! Jde o vaši Evropu!
Jde o váš pas k evropské demokracii a aktivnímu občanství!**

- 5 | **STRUČNÝ PRŮVODCE**
aktivním evropským občanstvím
- 8 | **NÁVOD**
k místní, regionální, vnitrostátní a nadnárodní vládě občanů
- 10 | **MŮJ HLAS V EVROPĚ**
Vítejte na velké scéně evropské politiky
- 12 | **JAK TO ZVLÁDNOUT SPRÁVNĚ**
Váš nápad, téma, chvíle, tým a nástroj
- 14 | **EVROPSKÁ TÉMATA**
od zemědělství po výzkum
- 16 | **SOUBOR NÁSTROJŮ K PARTICIPACI**
Stížnost, poradenství, konzultace, iniciativa a další způsoby
- 19 | **NÁVOD K EVROPSKÉ OBČANSKÉ INICIATIVĚ**
Jak používat evropskou občanskou iniciativu
- 33 | **NADNÁRODNÍ MOST**
Evropský hospodářský a sociální výbor
- 35 | **VÍCE PODPORY**
Podpora je všude kolem – musíte ji jen využít

Majitelem tohoto **Evropského demokratického pasu** je

.....
(jméno)

.....
(kontaktní údaje)

řádný občan (zaškrtněte příslušnou možnost)

☐ obce

☐ městské části / kraje / provincie

☐ (název země)

☐ **Evropské unie**

☐ (jiný politický subjekt)

☐ (jiný politický subjekt)

Nejste si dosud jisti svým občanstvím? Ověřte si údaje ve svém (cestovním) pase nebo občanském průkaze příslušného státu nebo se informujte na příslušném úřadě ve svém rodišti. Pro další informace ohledně používání této publikace se prosím obraťte na citizensinitiative@eesc.europa.eu.

STRUČNÝ PRŮVODCE

aktivním evropským občanstvím

1. Toto jsou vaše hlavní práva

Status „občana EU“ zaručuje čtyři druhy politických práv a svobod:

- svobodně se pohybovat, pobývat a pracovat na území EU,
- požívat mimo EU diplomatické ochrany kteréhokoliv členského státu EU,
- volit a být volen ve volbách do místních zastupitelstev a do EP v kterémkoliv členském státě,
- účastnit se legislativního procesu EU např. předkládáním peticí Evropskému parlamentu nebo pořádáním či podporováním evropské občanské iniciativy.

2. Troška historie

Říká vám něco datum 1. listopadu 1993? V ten den získali občané všech členských států nový právní status „občanů Evropské unie“. V ten den bylo (hospodářské) „Evropské společenství“ nahrazeno (politickou) „Evropskou unií“. To byla a stále je celosvětová a historická novinka. Žádní jiní občané jinde ve světě nemají nadnárodní právo aktivně se podílet na tvorbě právních předpisů různých států. Od té doby byla vaše formální práva vyjádřit svůj názor systematicky posilována, nejvíce zavedením evropské občanské iniciativy v roce 2012. Tento nástroj byl dále aktualizován v roce 2020, čímž byly vytvořeny ještě lepší příležitosti k tomu, abyste mohli vyjádřit svůj názor.

3. Ještě nejste občanem EU?

Je jen jedna možnost, jak se stát občanem Evropské unie. Musíte být nebo se stát občanem oprávněným volit v jednom z (toho času) 27 členských států. Jinými slovy, tento status můžete získat jen v případě, že jste státním příslušníkem některého členského státu. Občanství EU doplňuje občanství na místní, regionální a státní úrovni, nikdy ho však nemůže nahradit. Ve stále stoupajícím počtu členských států jste oprávněni podpořit občanskou iniciativu (zejména evropskou občanskou iniciativu) a účastnit se voleb po dosažení věku 16 let, zatímco v ostatních státech musíte čekat do 17 nebo 18 let.

►► Více o minimálním věku pro účast ve volbách a/nebo podporu evropské občanské iniciativy podle jednotlivých zemí: european-citizens-initiative.eu/citizens-initiative/data-requirements_cs

Začněte být nyní aktivním občanem EU!

Informujte se!

Máte právo vědět, co přesně se děje v Evropské unii, takže si můžete vyžádat a získat informace v zásadě o čemkoliv, co EU dělá. Také máte zákonné právo na přístup k dokumentům všech institucí EU, právo, které je zakotveno v Listině základních práv Evropské unie (článek 42) a Smlouvě o fungování Evropské unie (článek 15).

Služba „Europe Direct“ zodpoví vaše otázky o EU ve vašem vlastním jazyce [europa.eu/europedirect, tel: 00 800 6 7 8 9 10 11 (všední dny od 9 do 18 hod. SEČ)]. Úvodní odpověď byste měli dostat do tří pracovních dnů. Součástí služby je doručení (určitých) publikací EU zdarma.

Vyjáďřete se!

Vzhledem k tomu, že Evropská unie má na váš každodenní život velký vliv, je důležité vědět, že v souladu s právními předpisy musí být proces rozhodování v EU otevřený a pohotový. Proto mají instituce EU podle [čl. 11 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii \(SEU\)](#), zvané též [Lisabonská smlouva](#), povinnost „udržovat otevřený, transparentní a pravidelný dialog“ a podle jejího čl. 11 odst. 3 musí „za účelem zajištění soudržnosti a transparentnosti činností Unie“ vést „s dotčenými stranami rozsáhlé konzultace“.

►► *Portál „Podělte se o svůj názor“ je oficiálním „místem přístupu“ k probíhajícím konzultacím a veřejným diskusím o procesu utváření evropských politik. Když se zaregistrujete, můžete se přihlásit k odběru e-mailových oznámení, a dokonce být vyzváni k účasti na formálních konzultacích: ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say.*

Zúčastněte se!

Evropská unie je moderní zastupitelskou demokracií, v níž se občané podílejí na správě a řízení jak nepřímo (prostřednictvím institucí), tak přímo (prostřednictvím participativních nástrojů). Základní listiny, smlouvy a právní předpisy EU jsou v souladu s článkem 21 Všeobecné deklarace lidských práv, který říká, že „každý má právo, aby se účastnil vlády své země přímo“, a tím tento postup poprvé ve světových dějinách staví na nadnárodní úrovni. Jinými slovy: jste plně oprávněni a vřele vítáni se aktivně zapojit do procesu utváření evropských politik například tak, že vstoupíte do politické strany zastoupené v Evropském parlamentu [europarl.europa.eu/portal/cs], předložíte EP petici [petiport.europarl.europa.eu/petitions/cs/home] nebo se zúčastníte evropských panelových diskusí občanů [citizens.ec.europa.eu/index_cs]. Nejúčinnějším nástrojem participativní demokracie v EU je evropská občanská iniciativa [ec.europa.eu/citizens-initiative], která vám umožní určovat program Evropské unie.

NÁVOD

k místní, regionální, vnitrostátní a nad-
národní vládě občanů

Zdravíme, superbčane!

Život není vytesaný do kamene! Je na vás, vašich přátelích a na nás všech, abychom vyjádřili svůj názor. Učiňte tedy z vašeho města, kraje, země, z Evropy a celého světa lepší místo k životu. Do toho!

Moje místo: obecní úroveň

Vaše město je pravděpodobně tím nejdůležitějším místem, pokud jde o aktivní občanství a participativní demokracii. Vaše obec může být sice nejnižší úrovní státní moci, ale právě na ní se rozhoduje o důležitých otázkách, jako je nakládání s odpady, místní infrastruktura, a někdy dokonce i základní vzdělávání a služby sociálního zabezpečení. Místní úroveň je navíc úzce propojena s celostátní a evropskou legislativní úrovní a hraje klíčovou roli při uplatňování různých pravidel a právních předpisů.

V Evropské unii existuje téměř 100 000 místních demokracií, z nichž mnohé nesou odpovědnost za velkou část obecného výběru daní a poskytují svým občanům různé formy práva na účast, včetně nepřímých (prostřednictvím politických stran a místních parlamentů) a přímých (iniciativy a referenda).

►► *Ověřte si na příslušném úřadě ve vaší obci, jak a kdy se můžete nejlépe účastnit a něco změnit.*

Můj kraj: regionální úroveň

Mezi úrovní vaší obce a vaší celé země existuje (alespoň ve 25 z 27 členských států) další jedna nebo více úrovní regionální správy. V EU v současné době existuje asi 1 500 těchto regionálních demokracií. V některých federativních členských státech mají kraje značnou nezávislost. Mají vlastní ústavu, dalekosáhlé legislativní pravomoci a komplexní daňové příjmy, zatímco v jiných členských státech EU plní kraje či regiony převážně administrativní funkci (nekonají se do nich volby).

V závislosti na statusu vašeho kraje či regionu můžete mít více či méně práv politické účasti, včetně nepřímých (prostřednictvím politických stran a místních parlamentů) a přímých (iniciativy a referenda).

►► *Evropský výbor regionů [cor.europa.eu] je shromážděním regionálních a místních zástupců Evropské unie.*

Moje zem: celostátní úroveň

Členské státy jsou tou nejdůležitější úrovní správy věcí veřejných v Evropské unii, která má politickou a zákonodárnou moc a kontroluje veřejné finance. Proto je vaše občanství jednoho členského státu (někdy i více členských států) nezbytné k tomu, abyste mohli vyjádřit svůj názor a mohli ovlivňovat veřejný rozhodovací proces.

Práva na politickou účast na celostátní úrovni se ve 27 členských státech značně liší. Ve všech zemích existuje volební právo. Přibližně dvě třetiny zemí občanům rovněž umožňují předkládat vlastní návrhy prostřednictvím petic a iniciativ a vyjadřovat se k důležitým otázkám v referendu.

►► *Obecné i podrobné informace o možnostech účasti na celostátní úrovni naleznete na portálu Direct Democracy Navigator [direct-democracy-navigator.org] nebo se obraťte na informační oddělení svého národního parlamentu.*

Moje Evropa: nadnárodní úroveň

Evropská unie je první nadnárodní demokracií na světě. Jako občané EU máte širokou škálu možností, jak se vyjádřit, a to hlasováním nebo kandidováním ve volbách do Evropského parlamentu [europarl.europa.eu/portal/cs] nebo přímějí zasláním petice (určené Parlamentu) [petiport.europarl.europa.eu/petitions/cs/home] či zahájením Evropské občanské iniciativy (určené Komisi) [citizens-initiative.europa.eu/cs]. A to není zdaleka všechno! Přečtěte si více o dalších dostupných nástrojích v následující části „Můj hlas v Evropě“.

MŮJ HLAS V EVROPĚ

Vítejte na velké scéně evropské politiky

Evropská správa věcí veřejných je důležitější než kdy jindy. To, o čem se rozhoduje na úrovni EU, má dalekosáhlé důsledky pro náš každodenní život na místní, regionální i celostátní úrovni.

V EU rozhodujeme společně o otázkách, jako jsou dohody o volném obchodu s jinými zeměmi, jak chránit naše mořské zdroje a jakými pravidly se řídí volná a spravedlivá hospodářská soutěž.

Vzhledem k tomu, že EU je moderní zastupitelskou demokracií se systémem sdílených pravomocí a specializovaných institucí, není pro řadové občany EU vždy snadné poznat a posoudit proces tvorby politik a ve správný okamžik ho s pomocí co nejúčinnějších nástrojů

ovlivnit.

Pojďme se tedy seznámit s různými způsoby, jak my občané můžeme volit a pověřovat různé instituce a zainteresované strany, pokud jde o rozhodování na úrovni EU.

1. Pravidelně volíme poslance do svých parlamentů v hlavních městech svých členských států a v Evropské unii. V těchto volbách máte šanci sami kandidovat a ucházet se o funkci.

- Volby do parlamentů členských států** mají pro proces rozhodování v EU zásadní význam, neboť mají vliv na složení vlád (a v mnoha případech i na hlavu státu). Vlády členských států tvoří **Evropskou radu a Radu Evropské unie**, dvě ze sedmi institucí EU. Do legislativního procesu EU ovšem mohou zasahovat i parlamenty členských států.

- **Volby do Evropského parlamentu** (EP) jsou nejpřímějším prostředkem veřejného vlivu na úrovni EU. V průběhu let byly pravomoci tohoto shromáždění o 705 členech značně rozšiřovány a v současné době jsou v mnoha ohledech podobné těm, které má Rada Evropské unie (složená z vlád členských států).

2. Přímé volby do parlamentů členských států a do Evropského parlamentu mají také nepřímé důsledky, například to, že vlády členských států a Evropský parlament mají určující podíl na sestavení **Evropské komise**. Ta je výkonným orgánem EU, který je odpovědný za navrhování právních předpisů, provádění rozhodnutí a řízení každodenní činnosti. Rozhodnutí, která evropští občané ve volbách činí, mají vliv dokonce i na složení ostatních institucí EU, včetně evropských soudů, úřadu evropského veřejného ochránce práv, Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV) a Evropského výboru regionů jakožto poradních orgánů.

3. Evropská unie je více než jen **zastupitelským systémem vlády**, je moderní zastupitelskou demokracií založenou na každodenní účasti občanů

EU. Tato zásada zakotvená ve Smlouvě o Evropské unii (SEU) má dopady na fungování Evropské unie. Zkrátka a dobře, občané EU se na velké scéně evropské politiky nepohybují jen v den voleb, svůj názor mohou vyjádřit každý den! EU proto vypracovala komplexní soubor nástrojů k participaci, díky němuž jsou navzájem propojeni občané, instituce, proces tvorby politik a rozhodnutí.

4. Ačkoli máte právo účastnit se záležitostí EU každý den, většina z nás k tomu nemá dostatek času, know-how ani prostředků. Je tedy velmi důležité, abyste si k efektivnímu a udržitelnému vyjadřování svého názoru důkladně vybrali tu nejlepší dobu a zvolili ty nejlepší partnery a nástroje. V tomto směru se můžete rozhodnout buď pro trvalější úlohu na této scéně (například jako volení funkcionáři, zaměstnanci nebo zástupci občanské společnosti), nebo pro tematické jednorázové zapojení, které je v 99 ze 100 případů pravděpodobně jedinou možností, jak sladit vaši roli aktivního občana EU s vašimi dalšími úkoly ve veřejném, soukromém a profesním životě.

JAK TO ZYLÁDNOUT SPRÁVNĚ

Váš nápad, téma, chvíle, tým a nástroj

Vy tedy máte skvělý nápad, a tak je načase položit první otázky!

Občané Evropy, záleží na vás! Možná máte skvělý nápad, jak Evropu změnit, nebo třeba jen malý problém se zahájením podnikání přes hranice. Možná chcete zahájit rozsáhlou kampaň proti platným evropským právním předpisům, nebo si dokonce stěžovat na nějakého úředníka EU. Existuje sto a jeden důvod pro to, abyste se stali aktivními občany EU. Než ale začnete, musíte si promyslet několik málo klíčových otázek.

Vaše téma: je evropské?

Evropská unie se zabývá mnoha otázkami. Někdo by mohl namítnout, že příliš mnoha, a podle jiných je jich příliš málo. Nicméně bez ohledu na tuto důležitou diskusi má EU jasný seznam politických témat (založených na jejich smlouvách a odsouhlasených všemi členskými státy), jež řeší buď ve výlučné nebo sdílené pravomoci nebo je pouze podporuje. Pokud se tedy chcete zabývat nějakým tématem, ověřte si nejdříve potenciální evropský rozměr vašeho nápadu či zájmu. Může se ukázat, že vaše téma by bylo možné účinněji řešit na místní, regionální nebo vnitrostátní úrovni než na úrovni EU.

Vaše chvíle: je správný čas začít být aktivní?

Chcete-li, aby váš názor nalezl ohlas, záleží na správném načasování. Můžete s ním přijít na scénu příliš brzo, a nikdo mu nebude věnovat pozornost, nebo může být naopak příliš pozdě a rozhodnutí již budou přijata. Ale někde mezi tím je spousta prostoru pro možnosti, jak být aktivní. Chcete-li například přijít s poměrně novým nápadem, bude to vyžadovat hodně trpělivosti a prostředků, než si získáte pozornost a obdržíte odpověď. Zato máte relativní volnost v tom, kdy se rozhodnete začít jednat. Pokud ale chcete ovlivnit diskusi na úrovni EU o určitém tématu, která již probíhá, musíte zjistit, v jakém stádiu (legislativního) postupu se diskuze nachází. Pro tento účel je velmi užitečná veřejná internetová stránka EUR-LEX [eur-lex.europa.eu]. Portál Evropské komise „Podělte se o svůj názor“ [ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_cs] je rovněž navržen tak, aby shromažďoval názory v každé fázi legislativního postupu. Volba vaší chvíle má vliv i na typ partnerů, které budete potřebovat, a na participativní nástroje, pro něž se rozhodnete.

Váš tým: plánujete společnou akci?

Řešení evropské otázky na evropské úrovni bude ve většině případů vyžadovat pevné partnerství s dalšími občany nebo organizacemi občanské společnosti. Existuje pro to prostý důvod. Dřív než začnete jednat, totiž musíte nejprve přesvědčit hodně ostatních (dalších občanů EU, ale i osob ve volených orgánech a institucích EU). Někdy však může mít význam i přesvědčivé a angažované individuální jednání. Je tomu tak zejména v případech, když jste se stali obětí špatné veřejné správy, když jsou porušována vaše práva nebo když prostě máte možnost poukázat na téma, které je předmětem veřejného zájmu. Na druhé straně může být opravdu dobré jít co nejdál a pokud možno přeshraničně, neboť vaše téma, váš návrh či nápad získá větší zájem a respekt institucí EU, bude-li za ním stát skutečně evropský tým aktivních občanů. V případě evropské občanské iniciativy například existuje dokonce i podmínka, že váš organizační tým musí tvořit alespoň 7 občanů EU nejméně ze 7 různých členských států.

Váš nástroj: jaká forma účasti?

Chcete-li, aby vaše téma nalezlo ohlas, musíte zvolit nejlepší dostupný nástroj participace. Většina nástrojů je koncipována tak, aby je mohlo využívat více občanů (nebo dokonce i organizací občanské společnosti) zároveň, ale mohou je využívat i jednotliví občané, například pokud jde o stížnost veřejnému ochránci práv, řešení přeshraničních otázek za pomoci systému pro řešení problémů online SOLVIT nebo předkládání peticí Evropskému parlamentu. Jiné nástroje účasti však od samého počátku vyžadují společný postup, jako například evropská občanská iniciativa. Situaci podstatně zjednodušuje samotná skutečnost, že projekty účasti na úrovni EU lze ve většině případů řídit online. Můžete tedy vyjadřovat svůj názor, aniž byste museli koupit poštovní známku, ale možná budete muset v určité fázi cestovat, například do Bruselu, kde se setkáte se zástupcem některé instituce, nebo do vesnice kousek za hranice, kde jsou vaši zastánci.

Posuzování těchto otázek a jejich pečlivé zodpovídání může stát hodně času. Pokud však chcete Evropskou unii – nadnárodní politické společenství 450 milionů lidí – změnit, bude se úspěch vaší iniciativy odvíjet od kvalitní přípravy. Takže si dejte záležet a vrhněte se do toho!

EVROPSKÁ TÉMATA

od zemědělství po výzkum

Evropská témata jsou důležitá – i na místní, regionální a celostátní úrovni

Co se stane v EU, má rozhodující význam pro všechny evropské občany, na všech úrovních. A abyste mohli vyjádřit svůj názor, musíte pochopit, kdo rozhoduje o jakých evropských tématech.

Podle hlavy I Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) existují tři různé typy pravomocí EU: výlučná pravomoc (EU rozhoduje sama), sdílená pravomoc (EU rozhoduje společně s členskými státy) a pravomoc provádět podpůrné činnosti (EU pomáhá členským státům).

Na základě těchto pravomocí jsou politiky upraveny prostřednictvím prováděcích aktů, nařízení, směrnic, právních předpisů či pouze usnesení institucí bez formálních dopadů na legislativu. Některá rozhodnutí Parlamentu, soudů, poradních orgánů, jako je Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) a Evropský výbor regionů, a dalších subjektů jsou navíc podnětem, dopadem a důsledkem nejen pro další správní úroveň.

Záležitosti ve výlučné pravomoci EU

- celní unie,
- stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu,
- zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky,
- společná obchodní politika,
- uzavírání mezinárodních dohod, pokud je jejich uzavírání upraveno legislativním aktem,
- měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro.

Záležitosti ve sdílené pravomoci EU

- vnitřní trh,
- sociální politika,
- hospodářská, sociální a územní soudržnost,
- zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů,
- životní prostředí,
- ochrana spotřebitele,
- doprava,
- transevropské sítě,
- energetika,
- prostor svobody, bezpečnosti a práva,
- společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví,
- výzkum, technologický rozvoj a vesmír,
- rozvojová spolupráce a humanitární pomoc.

Záležitosti spadající do pravomoci EU podporovat a koordinovat

- hospodářská politika,
- politika zaměstnanosti,
- sociální politiky,
- ochrana a zlepšování lidského zdraví,
- průmysl,
- kultura,
- cestovní ruch,
- všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, mládež a sport,
- civilní ochrana,
- správní spolupráce.

Na základě tohoto přehledu můžete vaši akci přizpůsobit příslušným pravomocem (výlučné pravomoci, sdílené či podpůrné) a v případě sdílené či podpůrné pravomoci EU zvážit případnou doplňkovou akci na úrovni členského státu či nějaké jiné úrovně. Návrhy akcí, které nespádají mezi evropské záležitosti ve výše uvedeném výčtu, mohou u instituce EU, jíž chcete svůj návrh předložit, narazit na odpor a nemusejí být vůbec přijaty.

►► **Více o rozdělení pravomocí v rámci Evropské unie:** commission.europa.eu/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_cs.

SOUBOR NÁSTROJŮ K PARTICIPACI

Stížnost, poradenství, konzultace,
iniciativa a další způsoby

Soubor nástrojů k nadnárodní participaci: bohatý výběr?

Od té doby, co se z Evropské unie stalo něco víc než mezivládní orgán, v jehož rámci se setkávali zástupci vlád členských států a rozhodovali za zavřenými dveřmi, byly předloženy návrhy participativních nástrojů, zavedeny nové postupy pro praxi a revidovány staré, aby občanství EU a participativní demokracie na nadnárodní úrovni nebyly jen dobrým nápadem, ale staly se každodenní skutečností.

Pokud tedy začnete být jako občané EU aktivní a budete chtít přednést své myšlenky/obavy/návrhy na nadnárodní úrovni, měli byste nejprve přesně zjistit, jaké participativní nástroje máte v rámci souboru nástrojů k dispozici. Zde jsou nejdůležitější již existující nástroje:

Stížnost

Nejste-li spokojeni s opatřením týkajícím se EU, můžete podat formální stížnost evropskému veřejnému ochránci práv, na jehož internetových stránkách je k dispozici formulář ve 24 úředních jazycích EU. Důležité: Tohoto postupu mohou využít nejen občané EU, ale všichni, kdo pobývají na území Evropské unie, včetně podniků, sdružení a dalších subjektů se sídlem v EU.

▶▶ ombudsman.europa.eu/cs/make-a-complaint

Poradenství v problematických situacích

Pokud jako občané EU (nebo EHP) nebo jako podnikatelské subjekty z EU narazíte v jiné zemi na překážku z důvodu, že veřejný orgán neplní své povinnosti stanovené právními předpisy EU, můžete využít mechanismus Evropské komise pro řešení problémů SOLVIT. Tato online služba, která je k dispozici ve 25 jazycích (jazyky EU a norština), se zabývá problémy přeshraniční povahy, které vznikly nesprávným uplatňováním právních předpisů EU ze strany orgánů veřejné správy členských států EU.

▶▶ ec.europa.eu/solvit

Práva spotřebitelů

Pokud máte například problém s požíváním svých práv spotřebitele nebo požadujete náhradu škody, měli byste se obrátit na Síť evropských středisek pro zákazníky, s jejíž pomocí lze řešit problematiku vadných výrobků nebo služeb ve 30 zemích (EU/ EHP – jazyky členských států EU, norština a islandština).

►► commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/resolve-your-consumer-complaint_cs

Vzdělávání a práce

Pokud hledáte zaměstnání nebo nabídky vzdělávání v Evropě, využijte služby EURES, Evropské sítě služeb zaměstnanosti, která je k dispozici ve všech úředních jazycích EU a v norštině a islandštině. Tato síť nabízí nástroje pro osoby hledající zaměstnání i pro zaměstnavatele (na podzim roku 2023 na něm bylo zveřejněno bezmála 3,9 milionu volných pracovních míst a více než jeden milion životopisů).

►► ec.europa.eu/eures

Konzultace

Při přípravě nových politik nebo právních předpisů pořádá Evropská komise velmi často veřejnou konzultaci k dané problematice. To je skvělá příležitost k tomu, abyste vyjádřili svůj názor již v rané fázi oficiálního postupu. Můžete se přihlásit k zasílání informací ohledně zahájení konzultací k otázkám, které vás zajímají.

►► ec.europa.eu/info/law/contribute-law-making_cs

Nepřímé akce

Existuje řada institucí EU, jejichž úkolem je pomáhat vám občanům s tím, abyste mohli na úrovni EU vyjádřit svůj názor. K těmto institucím patří Evropský parlament (a váš vlastní poslanec Evropského parlamentu), Evropský hospodářský a sociální výbor a Evropský výbor regionů.

►► *Evropský parlament:* europarl.europa.eu/at-your-service/cs/

►► *Evropský hospodářský a sociální výbor:* eesc.europa.eu/cs/our-work

►► *Evropský výbor regionů:* cor.europa.eu/cs/our-work

Petice

Jde o jedno ze základních práv evropských občanů. Každý občan, který jedná samostatně či společně s dalšími občany, může v souladu s článkem 227 Smlouvy o fungování Evropské unie kdykoliv využít svého práva předložit petici Evropskému parlamentu. Důležité: Toto právo platí pro všechny osoby s bydlištěm v EU a pro sdružení a podniky se sídlem v Unii. Předmětem vaší petice může být individuální žádost, stížnost či připomínka k uplatňování právních předpisů EU nebo výzva Evropskému parlamentu, aby se vyjádřil k určité záležitosti.

►► petiport.europarl.europa.eu

Evropská občanská iniciativa

Umožňuje, aby milion občanů nejméně ze sedmi členských států EU vyzval Evropskou komisi, aby v oblastech, v nichž k tomu má pravomoc, předložila návrh právního aktu. Organizátoři občanské iniciativy mají 1 rok na to, aby shromáždili nezbytnou podporu. Podpisy musí být ověřeny příslušnými

orgány v jednotlivých členských státech a mohou být sbírány online. Organizátoři úspěšných iniciativ jsou následně pozváni Komisí na setkání a Evropským parlamentem k veřejnému slyšení. Komise musí iniciativu během 6 měsíců přezkoumat a rozhodnout o dalším postupu.

►► ec.europa.eu/citizens-initiative

Při volbě nástroje pro vaši činnost byste měli vzít v úvahu také druh akce, kterou chcete podniknout. Chcete, aby se EU zabývala něčím novým? Nebo naopak chcete něco zastavit? Či snad chcete zlepšit stávající úkol? Případně co třeba použít jeden z nástrojů jako trumf k doplnění jiných typů akcí, do nichž jste zapojeni? Jak můžete vidět, existuje mnoho způsobů, jak být aktivními občany EU, a v následující části se dočtete víc o nejučinnějším dostupném nástroji – o evropské občanské iniciativě.

NÁVOD K EVROPSKÉ OBČANSKÉ INICIATIVĚ

Jak používat evropskou občanskou iniciativu

Evropská občanská iniciativa – první krok k nadnárodní přímé demokracii

Evropská občanská iniciativa byla označena za „největší inovaci nadnárodní demokracie“ od zavedení přímých voleb do Evropského parlamentu před více než čtyřiceti lety. My, občané Evropské unie, máme nyní stejné právo jako většina v Evropském parlamentu a jako členské státy, můžeme totiž ovlivňovat politickou agendu celého kontinentu. Hojně využívaný nástroj: od zavedení evropských občanských iniciativ v roce 2012 jich bylo předloženo již více než 100.

Zde jsou hlavní fakta o evropské občanské iniciativě:

- Má-li Evropská komise evropskou občanskou iniciativu politicky zohlednit, musí ji v průběhu 1 roku od zahájení sběru prohlášení o podpoře podpořit alespoň 1 milion občanů EU nejméně ze 7 z 27 členských států. Ve všech těchto členských státech je požadován minimální počet podpisů.
- Evropská občanská iniciativa je možná ve všech oblastech, v nichž má Komise pravomoc navrhopvat právní předpisy, např. životní prostředí, zemědělství, doprava, veřejné zdraví či mezinárodní obchod.
- V zájmu spuštění občanské iniciativy musí občané sestavit „skupinu organizátorů“ složenou alespoň ze 7 občanů EU, kteří mají bydliště nejméně v 7 různých členských státech. Členové skupiny musí být občané EU.
- Iniciativu mohou podpořit všichni občané EU, kteří dosáhli věku, kdy jsou oprávněni účastnit se voleb do Evropského parlamentu (tj. 16 let v Estonsku, Rakousku, a na Maltě, v Belgii a Německu, 17 let v Řecku a 18 let v ostatních členských státech). Pro účely vyjádření své podpory nějaké iniciativě musí občané vyplnit zvláštní formulář prohlášení o podpoře, který dodají organizátoři v listinné nebo elektronické podobě.
- Do jednoho měsíce od obdržení úspěšné evropské občanské iniciativy se Komise setká s organizátory, kteří následně mohou svou iniciativu představit na veřejném slyšení v Evropském parlamentu. Komise se k iniciativě oficiálně vyjádří do šesti měsíců. Pokud se Komise rozhodne předložit legislativní návrh, začne běžný legislativní postup.

Ačkoli formální právo na navrhování celoevropských právních předpisů je výsadou pouze Evropské komise, představuje evropská občanská iniciativa nástroj ke stanovení agendy. Rovněž je předstupněm budoucí participativní politiky: je přímější, více nadnárodní a digitálnější než cokoli, co až dosud v EU existovalo, a inspirovala mnoho členských států k zavedení obdobných domácích nástrojů ke stanovení agendy.

Evropská občanská iniciativa proto nepředstavuje jen další petiční právo, nýbrž je spíše právem, které občanům umožňuje být v každodenním životě aktivní a zapojit se do záležitostí, které mají být zařazeny na pořad jednání evropských institucí. Od roku 2012 bylo Evropské komisi předloženo více než 100 evropských občanských iniciativ, z nichž 26 Komise odmítla registrovat, protože podle jejího názoru nesplňovaly všechny formální náležitosti. V několika případech, jako jsou například evropské občanské iniciativy na zastavení dohody o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství a iniciativy Minority SafePack, později Evropský soudní dvůr Komisi uložil, aby iniciativu registrovala.

Evropská občanská iniciativa je založena na právním rámci opírajícím se o smlouvy EU, sekundární evropské právo a vnitrostátní právní předpisy. Zatímco certifikaci online systémů na sběr podpisů a ověřování prohlášení o podpoře upravují různé vnitrostátní předpisy, mezi nejdůležitější evropské právní dokumenty patří:

- **Základ:** Hlava II (čl. 11 odst. 4) Smlouvy o Evropské unii (SEU), Ustanovení o demokratických zásadách; Listina základních práv Evropské unie (Úřední věstník Evropské unie C 83/389 ze dne 30. 3. 2010)
- **Nařízení:** Nařízení (EU) č. 2019/788 o evropské občanské iniciativě s přílohami (Úřední věstník Evropské unie L 130/55 ze dne 17. 5. 2019)
- **Provádění:** Evropský parlament: články 222 a 230 jednacího řádu Evropského parlamentu [[europarl. europa.eu/doceo/document/RULES-9-2020-02-03-TOC_CS.html](https://europea.eu/doceo/document/RULES-9-2020-02-03-TOC_CS.html)].

Důležitá poznámka: Podle kapitoly V čl. 25 nařízení o evropské občanské iniciativě se každé čtyři roky musí konat oficiální přezkum uplatňování evropské občanské iniciativy.

►► **Úplný právní rámec evropské občanské iniciativy:** https://europa.eu/citizens-initiative/how-it-works/regulatory-framework_cs

►► **Ověření a potvrzení platnosti evropské občanské iniciativy podle členských států:** europa.eu/citizens-initiative/authorities-verification-and-certification-statements-support_cs

Evropská občanská iniciativa – různé způsoby jednání

Evropská občanská iniciativa je někdy srovnávána se švýcarským kapesním nožem – inteligentně navržený a přizpůsobivý multifunkční nástroj. Jelikož evropskou občanskou iniciativu může využívat téměř 450 milionů občanů EU ve 27 členských státech (a na celém světě, pokud jste občanem EU a náhodou žijete mimo ni), řeší způsob, jak je demokracie na nadnárodní úrovni chápána a jak funguje.

Na základě zkušeností s první stovkou iniciativ předložených v letech 2012 až 2019 vstoupila v roce 2020 v platnost aktualizovaná a dostupnější verze evropské občanské iniciativy. Čtvrtina iniciativ byla odmítnuta v důsledku přísného výkladu a uplatňování nařízení Komise. Podle nových pravidel mají organizátoři a Komise více času na nalezení řešení, včetně možnosti zaregistrovat pouze přípustné části iniciativy. Více času je také na zahájení sběru podpisů i na všechny ostatní kroky v rámci celého procesu.

V procesu evropské občanské iniciativy existují tři možné role: organizátor, zastánce a pozorovatel.

Jako organizátor hrajete v celém procesu hlavní roli, neboť nesete odpovědnost za všechny klíčové kroky stanovené v nařízení o evropské občanské iniciativě. Jste rovněž odpovědným představitelem iniciativy vůči institucím, vašim zastáncům a celé Evropě. Proto musíte pečlivě vážit své kroky a musíte být trpěliví, angažovaní a čile komunikovat a pracovat s veřejností.

Jste-li zastánce evropské občanské iniciativy, musíte jako jeden z alespoň 1 milionu lidí nejméně v 7 členských státech podporovat určitý evropský zájem. Vaším hlavním úkolem je evropskou občanskou iniciativu podepsat čili vyplnit „prohlášení o podpoře“ v tištěné nebo elektronické podobě. Ujistěte

se prosím, že podepisujete oficiálně zaregistrovanou iniciativu.

Jako pozorovatel se zajímáte o obsah evropské občanské iniciativy, chcete jí podrobněji porozumět a případně organizátorům, sdělovacím prostředkům, výzkumným pracovníkům a EU poskytnout zajímavé podněty a připomínky.

Jako skupina organizátorů, zastánců či pozorovatelů musíte vzít v úvahu několik aspektů, dříve než iniciativu spustíte, podepíšete nebo okomentujete. Hlavní otázka zní: Čeho chce konkrétní evropská občanská iniciativa dosáhnout? Co je váš cíl? Chcete přijít s něčím novým pro Evropu? Nebo chcete zastavit a zrušit konkrétní politiku EU? Hodně věcí však není pouze černých nebo bílých, dobrých nebo špatných. Možná je stačí jen upravit. Můžete tedy třeba také chtít jen změnit části právních předpisů EU. Můžete rovněž chtít využít svoji evropskou občanskou iniciativu jako jazyček na vahách k podpoření již probíhajícího legislativního procesu. Nebo svoji nadcházející kampaň pro evropskou občanskou iniciativu chápete jako katalyzátor, který umožní vybudovat širokou nadnárodní síť či alianci? Možná nakonec zjistíte, že vám jde v první řadě o styk s veřejností za účelem podpory vašeho záměru nebo organizace a evropská občanská iniciativa je pro vás nástrojem agitace? Záleží na vás!

Evropská občanská iniciativa nabízí mnoho způsobů jednání. Lze ji využít jako:

- **Akcelérátor** k rychlejšímu přijímání nových opatření EU. To vyžaduje značnou trpělivost, neboť dotáhnutí takovéto evropské občanské iniciativy do konce trvá velmi dlouho. Nejprve musíte najít odpovídající a fungující právní základ a veřejnou diskusi o vašem návrhu musíte brát jako hlavní ocenění vašeho úsilí.
- **Brzdu** k zastavení EU v provádění určitých věcí. V tomto případě je rozhodující načasování, jelikož musíte najít tu správu chvíli k představení vašeho záměru, abyste dosáhli maximálního účinku a podpory, tzn. že podpisy musíte shromáždit rychle.
- **Ventil**, který umožní zlepšit stávající právní předpisy EU. Když chcete vyřešit nějaký problém změnou konkrétního právního předpisu, musíte se snažit o jednoduchost. Evropské občanské iniciativy tohoto typu bývají příliš složité a jejich objasnění není snadné, takže se v každém případě zaměřte na to podstatné.

-
- **Jazyček na vahách** – tj. další argument pro zamýšlené ovlivnění tvorby evropských politik. Než však s takovou evropskou občanskou iniciativou začnete, zhodnoťte, jaký máte vliv a politickou moc bez ohledu na iniciativu, a prozkoumejte další možné výhody. Seznamte své zastánce se svými záměry a mějte na paměti, že od evropské občanské iniciativy můžete odstoupit, pokud tak učiníte včas.
 - **Katalyzátor** k budování širokých aliancí a sítí v celé Evropě. To je obzvláště vhodná možnost, pokud svou iniciativu chápete jako součást dlouhodobější strategie, jejímž cílem je svést dohromady lidi z celé Evropy nebo připravit kampaň před volbami do EP.
 - **Agitační** nástroj, který vás nebo vaši skupinu zviditelní v očích veřejnosti. V tom případě musíte nejprve pro svou evropskou občanskou iniciativu najít vhodné věcné téma, které bude snadné vysvětlit. Také byste měli být co nejotevřenější, co se týče vašich cílů, abyste neklamali potenciální zastánce.

Závěrem: Evropská občanská iniciativa nabízí mnoho příležitostí, ale při posuzování jejích možností a omezení bude nakonec vše záviset na vašem pochopení a vašich schopnostech. Budete-li si vědomi multifunkčního potenciálu tohoto nového nadnárodního a participativního postupu, budete schopni rozvinout reálná očekávání a tím i realistický přístup k vaší strategii a možnostem, které si zvolíte.

Evropská občanská iniciativa

příprava programu EU v deseti krocích

Přemýšlíte o zahájení své vlastní evropské občanské iniciativy? Uskutečnění tohoto záměru vám zabere přinejmenším tři roky, pravděpodobně možná ještě více (a také značné množství zdrojů). S trochou prozíravosti a obezřetnosti nicméně získáte nové poznatky a mnohé se přiučíte, a vaše iniciativa bude (doufejme) pro Evropu přínosem. Zde je nejdůležitějších 10 kroků, s nimiž musíte v průběhu evropské občanské iniciativy počítat:

Krok 1: Nápad

Máte nějaký nápad, plán nebo zájem, který se může stát součástí evropské politiky. Nejprve si ověřte, zda neexistují jiné, možná jednodušší a dostupnější nástroje, jejichž prostřednictvím byste mohli vyjádřit svůj názor na danou problematiku. Pokud se rozhodnete pro evropskou občanskou iniciativu, přejděte ke kroku 2.

Krok 2: Vědomosti

Evropská občanská iniciativa je proces, který má řadu právních a politických dopadů. Informujte se o všech možnostech a omezeních, které souvisejí s podporou vaší budoucí iniciativy. Kontaktujte fórum evropské občanské iniciativy, kde v této rané fázi získáte podporu (podrobnosti najdete v části Podpora). Potom se snažte zvážit, jestli se vynaložené úsilí vyplatí. Pokud si myslíte, že ano, přejděte ke kroku 3.

Krok 3: Cíle

Toto je další důležitý bod, který musíte prověřit, než podniknete první oficiální kroky: čeho chcete svou iniciativou dosáhnout a jaké výsledky můžete realisticky očekávat? Definujte cíl, rozsah a konkrétní funkci své iniciativy. Snažte se zachovat co největší jednoduchost pro všechny. V této fázi je dobré se důkladněji zaměřit na zkušenosti dřívějších organizátorů evropských občanských iniciativ.

Krok 4: Návrh

Formulace a vysvětlení vašeho původního návrhu musí být srozumitelné v mnoha různých jazycích a v ještě větší paletě politických kultur v celé Evropě. Nyní je rovněž čas seznámit se s oficiálním online systémem ke sběru podpisů, který EU poskytuje zdarma, a využít veškerou dostupnou podporu.

Krok 5: Registrace

Tento krok představuje pro mnoho „skupin organizátorů“ první formální překážku, protože k registraci musíte splnit určitá kritéria. Nejdůležitější je, aby vámi navrhovaná iniciativa nebyla zcela zjevně mimo rámec kompetencí Komise. I v této fázi vám může pomoci fórum evropské občanské iniciativy. Pak je na čase, abyste svou evropskou občanskou iniciativu podali prostřednictvím oficiálních internetových stránek s uvedením názvu a cílů svého návrhu. Komise váš návrh zaregistruje (nebo odmítne) ve lhůtě 2–4 měsíců podle toho, zda bude potřeba váš návrh doplnit a aktualizovat. Po registraci Komise přeloží název a cíle vašeho návrhu do všech 24 oficiálních jazyků.

Krok 6: Shromažďování podpisů

Nyní přichází to nejlepší a zároveň nejtěžší období, neboť máte necelý rok na to, abyste přesvědčili více než 1 milion Evropanů nejméně v 7 různých zemích k podpisu vaší iniciativy. Na tento úkol je třeba se včas předem připravit vytvořením celoevropské sítě spolupracujících partnerů z celé Evropy. Po oficiální registraci musíte do šesti měsíců zahájit vlastní sběr podpisů. Deset pracovních dnů před vámi zvoleným termínem zahájení musíte informovat Komisi, aby mohl být zveřejněn začátek a konec ročního období shromažďování podpisů. Vezměte prosím na vědomí, že budete muset použít samostatné formuláře prohlášení o podpoře podle státní příslušnosti jednotlivých signatářů. To znamená, že všichni signatáři na jednom formuláři musejí být státními příslušníky téhož členského státu EU.

Krok 7: Dialog

Bez komunikace nebudete mít žádné zastánce. Dialog se všemi možnými stejně smýšlejícími lidmi, a dokonce se skeptiky bude mít rozhodující význam pro dlouhodobý úspěch vaší iniciativy. Doplníte tedy shromažďování podpisů o komunikační činnost prostřednictvím (sociálních) médií a veřejných akcí. I v této fázi je opět velmi dobré poučit se z dřívějších evropských občanských iniciativ. Lidé, kteří na nich pracovali, mají spoustu zkušeností a znalostí, o které se mohou podělit.

Krok 8: Překážky

Budete se muset zabývat řadou požadavků a překážek, než budete konečně moci Evropské komisi předložit svou iniciativu včetně všech požadovaných osvědčení. Nejdříve musíte do tří měsíců od skončení fáze shromažďování podpisů předložit shromážděná prohlášení o podpoře různým vnitrostátním orgánům. Tyto orgány mají minimálně tři měsíce na to, aby podpisy ověřily a osvědčily. Poté má vaše „skupina organizátorů“ další tři měsíce na přípravu konečného předložení osvědčení Komisi. Tyto náročné operace vyžadují spolehlivý a řádně připravený tým, který bude iniciativu vést. Zbytečné chyby způsobí vysoké dodatečné náklady, prodloužení a frustraci.

Krok 9: Komunikace

Předložení vaší evropské občanské iniciativy je pouze začátkem další významné kapitoly, totiž komunikace o oficiálním tématu EU, díky níž budete přímo ve středu politického dění. Poté, co bude vaše iniciativa uznána jako úspěšná, se vám otevřou nové dveře, při formálních jednáních s Komisí a během veřejného slyšení v Evropském parlamentu.

Do jednoho měsíce od předložení vaší úspěšné evropské občanské iniciativy budete pozváni na oficiální setkání a Komisi, kde budete diskutovat o vašem návrhu, a v následujících měsících budete vyzváni, abyste promluvili na veřejném slyšení v Evropském parlamentu. Informovány budou rovněž další instituce EU, jako je například Evropský hospodářský a sociální výbor a vnitrostátní parlamenty všech členských států EU. Bude to pro vás skvělá příležitost přesvědčit ještě více lidí, a ideálně ty správné lidi!

Krok 10: Závěry

Toto je poslední fáze vyčerpávajícího, ale snad i přínosného procesu. Nezapomeňte na interní administrativní práci, na dokumentaci a hodnocení, abyste mohli vyvodit závěry a podělit se o ně. Pokud se stanete součástí druhé generace evropských občanských iniciativ (počínaje rokem 2020), můžete změnit historii.

►► *Legislativní proces a harmonogram krok za krokem:* europa.eu/citizens-initiative/how-it-works_cs

Evropská občanská iniciativa aneb jak můžeme něco změnit?

Hnutí Pro-Life: iniciativa Jeden z nás

Iniciativa „Jeden z nás“ byla jednou z prvních evropských občanských iniciativ, kterým se úspěšně podařilo shromáždit více než jeden milion podpisů. Iniciativa se zabývala důstojností a právem na život a nedotknutelnost každé lidské bytosti od okamžiku početí. Jejím hlavním cílem bylo ukončit financování aktivit zahrnujících lidská embrya, zejména v oblasti výzkumu, veřejného zdraví a rozvojové pomoci, z prostředků EU. Evropská komise se rozhodla neprovádět legislativní přezkum, neboť měla za to, že stávající legislativní rámec je přiměřený. Organizátoři se proti tomu odvolali k Soudnímu dvoru, ale prohráli.

►► *Internetové stránky iniciativy:*
oneofus.eu

►► *Oficiální registr evropských občanských iniciativ:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000005_cs

Chraňte zvířata: iniciativa Stop vivisekci

Cílem iniciativy „Stop vivisekci“ bylo postupně ukončit pokusy na zvířatech. Tuto kampaň podpořila celounijní aliance více než 250 skupin zabývajících se ochranou zvířat, vědeckých organizací a společností prodávajících produkty „bez násilí na zvířatech“ a celkově se podařilo získat podporu více než 1,17 milionu občanů EU. Evropská komise sdílela přesvědčení organizátorů, že by testování na zvířatech mělo být postupně ukončeno, ale nepřijala tvrzení, že by vědecké zásady zneplatňovaly „zvířecí modely“.

►► *Internetové stránky iniciativy:*
stopvivisection.eu

►► *Oficiální registr evropských občanských iniciativ:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000007_cs

Zákaz pesticidů: Zakažte glyfosát

Evropská občanská iniciativa „Zakažte glyfosát“ byla zahájena v lednu 2017 a měla tři cíle: zakázat glyfosát, změnit postup schvalování pesticidů a stanovit povinné cíle pro snižování využívání pesticidů v celé EU. Jejím hlavním cílem bylo dosáhnout budoucnosti bez pesticidů. Organizátoři dosáhli hranice jednoho milionu za méně než šest měsíců! Komise se sice rozhodla glyfosát nezakázat, ale zavázala se podat legislativní návrh za účelem zvýšení transparentnosti postupu posuzování pesticidů a zlepšit kvalitu a nezávislost vědeckých studií, které jsou základem pro posouzení rizik, jež provádí Evropský úřad pro bezpečnost potravin. Komise se rovněž zavázala provést revizi směrnice o udržitelném používání pesticidů.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
stopglyphosate.org/

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000002_cs

Právo na vodu: Lidské právo

Tato iniciativa zahájená odborovými svazy po celé Evropě byla zaregistrována dne 10. května 2012 a byla jednou z prvních, které byly kdy zaregistrovány. Jejím cílem bylo vyzvat Evropskou komisi k návrhu legislativy, která zavede lidské právo na vodu a hygienu, tak jak je uznáváno Organizací spojených národů, a jejich zajištění jako základní veřejné služby pro všechny. Hlavním cílem kampaně bylo, aby podle legislativy EU měly vnitrostátní vlády povinnost zajistit a poskytnout všem obyvatelům dostatek čisté pitné vody a hygienu. Komise se rozhodla přijmout opatření v různých oblastech souvisejících s iniciativou (zvýšení transparentnosti, podpora inovací atd.) a podala legislativní návrh na revizi směrnice o pitné vodě, včetně povinnosti členských států zajistit přístup k vodě pro nejohroženější skupiny.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
right2water.eu

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000003_cs

Minority SafePack: Podpora rozmanitosti v Evropě

Jak již sám název této iniciativy napovídá, evropská občanská iniciativa „Minority SafePack“ navrhovala Komisi celý balíček opatření, který zahrnuje takové aspekty, jako je podpora vzácnějších jazyků, ochrana národnostních menšin a výzkumné programy týkající se výhod jazykové a kulturní rozmanitosti Evropské unie. Iniciativa byla původně spuštěna v roce 2013 a Komise ji odmítla zaregistrovat. Soudní dvůr toto rozhodnutí o čtyři roky později zrušil. Do jara 2020 tato evropská občanská iniciativa následně dodala více než jeden milion podpisů. Komise ve své odpovědi uvedla, že se domnívá, že plné provedení již zavedených právních předpisů a politik poskytuje solidní škálu prostředků na podporu cílů této iniciativy, a proto nenavrhl přijetí žádného právního aktu.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
minority-safe-pack.eu

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000004_cs

Stop extremismu: Podpořte lidská práva v EU

Tato iniciativa, která byla zaregistrována v létě 2017, vyzývá Evropskou komisi, aby podala návrh nové směrnice proti extremismu, která bude obsahovat neutrální vymezení extremismu bez ohledu na jeho motivaci a bude pokrývat veškeré „kroky směřující k destrukci základních práv“, jakož i zákazy extremistů ve školách a dalších veřejných institucích. Evropská směrnice k tomuto tématu by měla rovněž počítat s nároky na odškodnění, inspirovanými stávajícími právními předpisy proto diskriminaci, za účelem účinné ochrany žen, dětí a pracujících osob. Po roce shromažďování podpisů organizátoři oznámili, že shromáždili více než milion prohlášení o podpoře. V době přípravy této brožury probíhalo ověřování prohlášení o podpoře uvedených evropské občanské iniciativy.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
stop-extremism.eu

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000007_cs

Konec doby klecové: Snaha o lepší životní podmínky zvířat

Tato evropská občanská iniciativa vyzývá Komisi, aby v Evropské unii zavedla jasné protiklecové právní předpisy, které by upřednostňovaly humánnější zacházení s hospodářskými zvířaty. Organizátoři zejména doufali, že se jim podaří dosáhnout zákazu používání klecí pro veškerou drůbež, individuální kotce pro březí prasnice a pro telata atd., aby bylo zajištěno, že se zvířata budou moci volně pohybovat a žít ve vzájemné blízkosti v hejnech či stádech. Evropská občanská iniciativa Konec doby klecové byla Evropské komisi předložena v říjnu 2020. Komise odpověděla 30. června 2021 a zavázala se, že do konce roku 2023 předloží legislativní návrh na postupné ukončení a nakonec i zákaz používání klecí pro všechny druhy a kategorie živočichů uvedené v iniciativě.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
endthecage.eu

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_cs

Politika soudržnosti k zajištění rovnosti mezi regiony a k zachování regionálních kultur

Organizátoři této iniciativy požadují, aby byla v souvislosti s politikou soudržnosti věnována zvláštní pozornost regionům, jejichž národní, etnické, kulturní, náboženské či jazykové rysy se liší od okolních regionů. Registrace této iniciativy byla Komisí v roce 2013 původně zamítnuta. Soudní dvůr toto rozhodnutí o šest let později zrušil. Organizátoři oznámili, že na konci období sběru v květnu 2021 (lhůta byla prodloužena kvůli pandemii covid-19) měli podporu 1 414 175 občanů. Ověřování prohlášení o podpoře stále probíhá.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
www.nationalregions.eu

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000007_cs

Zachraňme včely i farmáře! Začněme se zemědělstvím, které je šetrné ke včelám a nenarušuje zdravé životní prostředí

Tato iniciativa, která byla zaregistrována v září 2019, usiluje o environmentální a sociálně-ekonomickou udržitelnost evropského zemědělství prostřednictvím tří cílů: do roku 2035 postupně ukončit používání syntetických pesticidů, obnovit biologickou rozmanitost v zemědělství a podpořit zemědělce při přechodu k udržitelnému zemědělství. Komise ve své odpovědi z dubna 2023 tuto iniciativu, kterou podepsalo 1 054 973 občanů, uvítala a uznala její význam. Po jejím posouzení se Komise nicméně domnívá, že návrhy, které již byly předloženy v rámci Zelené dohody pro Evropu, již poskytují komplexní reakci na cíle této iniciativy. Prioritou je tedy zajistit, aby byly tyto návrhy přijaty spolunormotvůrci (Parlament a Rada) a byly bez prodlení provedeny.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
<https://www.savebeesandfarmers.eu>

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europea.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000016_cs

Stop Finning – Stop the Trade („Zastavme odstraňování žraločích ploutví – zastavme obchodování s nimi“)

Tato iniciativa odráží obavy veřejnosti ohledně udržitelnosti lovu žraloků a obchodu s nimi na celém světě a vyzývá Komisi, aby učinila dva kroky: ukončila obchod se samostatně prodávanými žraločími ploutvemi v EU a rozšířila nařízení EU o zákazu odstraňování žraločích ploutví tak, aby rovněž zakazovalo dovoz, vývoz a tranzit těchto žraločích ploutví. Poté, co iniciativa získala podporu v podobě 1 119 966 podpisů, Komise tuto iniciativu v červenci 2023 uvítala a zavázala se k tomu, že podnikne kroky k prozkoumání možnosti přijmout legislativní podnět, zahájení posouzení dopadů a zlepšení příslušných statistik a také že bude spolupracovat s mezinárodními partnery.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
<https://www.stop-finning-eu.org>

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europea.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2020/000001_cs

Zachraňte kosmetiku bez krutosti – zachovejte Evropu bez testování na zvířatech

Vzhledem k porušení slibu, že v Evropě nebudou zvířata dále trpět a umírat kvůli kosmetickým přípravkům, vyzvali organizátoři této iniciativy k legislativní změně s cílem dodržovat a zpřísnit zákaz zkoušek kosmetických přípravků na zvířatech, změnit právní předpisy EU týkající se chemických látek a modernizovat vědu v EU v zájmu postupného ukončování všech zkoušek na zvířatech v EU. Komise tuto iniciativu, která získala podporu v podobě 1 217 916 podpisů, uvítala a vzala na vědomí, že dobré životní podmínky zvířat leží Evropanům i nadále na srdci. Komise zdůraznila vůdčí úlohu EU v této oblasti. Komise zahájí plán, jehož součástí jsou legislativní a nelegislativní opatření k dalšímu omezení zkoušek na zvířatech. Cílem je přejít na regulační systém bez využívání zvířat v rámci právních předpisů týkajících se chemických látek.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
<https://crueltyfreeeurope.org/save-cruelty-free-cosmetics>

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europea.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2021/000006_cs

Fur Free Europe (Evropa bez kožešin)

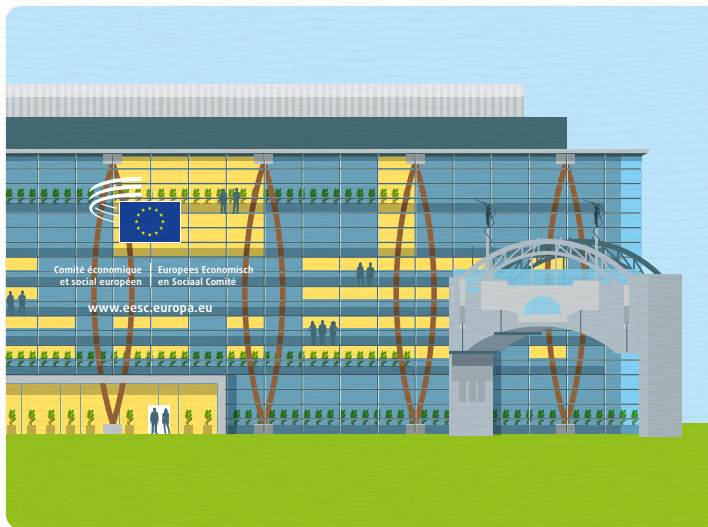
Tato iniciativa, která získala podporu v podobě 1 502 319 ověřených podpisů, byla jakožto desátá úspěšná evropská občanská iniciativa uznána platnou v červnu 2023. Cílem iniciativy Evropa bez kožešin je zákonem zakázat kožešinové farmy a uvádění kožešinových výrobků z farmového chovu na evropský trh kvůli jejich krutým, neetickým, nebezpečným a neudržitelným postupům. Evropská komise v současné době iniciativu přezkoumává a má na ni odpovědět do poloviny prosince 2023.

►► **Internetové stránky iniciativy:**
<https://furfreeeurope.eu>

►► **Oficiální registr evropských občanských iniciativ:** europea.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2022/000002_cs

NADNÁRODNÍ MOST

Evropský hospodářský
a sociální výbor

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) je jednou z nejstarších institucí EU, která byla ustavena Římskou smlouvou v roce 1957. Výbor se skládá z 329 členů ze všech členských států EU, kteří zastupují zaměstnavatele, zaměstnance a organizace občanské společnosti.

Úloha EHSV jakožto poradního orgánu v demokratických otázkách byla nedávno posílena, a EHSV se tak stal hlavním mostem „mezi evropskou občanskou společností a institucemi EU“. Jinými slovy, EHSV dnes nabízí významnou podpůrnou infrastrukturu pro aktivní občanství a participativní demokracii.

Během počáteční fáze evropské občanské iniciativy byl EHSV průkopníkem v poskytování neformální podpůrné infrastruktury pro aktivní občany v celé EU, která zahrnovala obecné poradenství, pomoc s překlady a konání slyšení před EHSV pro připravované evropské občanské iniciativy. Většina těchto služeb je nyní součástí zákonných povinností vyžadovaných takovými institucemi EU, jako je Evropský parlament a Evropská komise.

EHSV je nejzkoušenější institucí EU v oblasti podpory občanů a nadále poskytuje informace, pokyny a platformy organizacím občanské společnosti a ad hoc skupinám aktivních občanů, které se zapojují do přeměny Evropy v sociálněji a demokratičtější místo na Zemi. Od roku 2012 EHSV pořádá výroční konferenci, Den evropské občanské iniciativy (zkráceně také Den ECI) v Bruselu, a nabízí otevřené a svobodné místo setkávání profesionálů v oblasti evropské občanské iniciativy a aktivistů z celé Evropy.

►► eesc.europa.eu/eci-day

Kromě toho zve EHSV úspěšné nebo téměř úspěšné evropské občanské iniciativy na svá plenární zasedání a probíhající evropské občanské iniciativy na jednání svých sekcí a skupin, čímž chce přispět ke stále narůstajícímu dialogu mezi občany a institucemi EU a k větší známosti iniciativ v evropském veřejném prostoru. Tato pozvání se týkala například iniciativ ***Zakažte glyfosát*** (2017), ***Minority SafePack*** (2018), ***Stop extremismu*** (2019), ***Konec doby klecové*** a ***Eat ORIGINAL. Odhalte původ potravin*** (2020), ***Zachraňte včely a zemědělce*** (2022) a ***Evropa bez kožešin*** (2023).

Vedle tohoto vydání „Evropského demokratického pasu“ EHSV z roku 2023 je k dispozici i celá řada dalších publikací a služeb ve 23 jazycích [<https://www.eesc.europa.eu/cs/initiatives/evropska-obcanska-iniciativa>].

VÍCE PODPORY

Podpora je všude kolem – musíte ji jen využít

Jako aktivní občané Evropské unie doslova nejste sami. Je tu dalších více než 450 milionů lidí jako vy. Sami nejste ani pokud jde o podporu, kterou vám k vyjádření vašeho názoru poskytuje vláda a občanská společnost. Z množství nástrojů, které jsou k dispozici, doporučujeme následující nadnárodní podporu, poradenství a sdělovací prostředky v celé Evropě:

Evropská občanská iniciativa

Fórum evropské občanské iniciativy je společná online platforma, která nabízí občanům podporu v různých fázích organizování evropské občanské iniciativy. Fórum poskytuje praktické informace k evropské občanské iniciativě a umožňuje lidem diskutovat o politikách EU a potenciálních iniciativách. Rovněž jim pomáhá v raných fázích organizace, od nacházení partnerů v jiných zemích po hledání odborného poradenství k vedení kampaně, získávání finančních prostředků a právní otázky. Cílem tohoto fóra je podpořit interakci mezi potenciálními organizátory, občany a odborníky na téma evropské občanské iniciativy. Fórum evropské občanské iniciativy je služba nabízená Evropskou komisí a provozuje ho Evropské středisko pro občanskou akci (ECAS).

►► europa.eu/citizens-initiative-forum/

Asistenční služba evropské občanské iniciativy poskytuje poradenství a podporu občanům a organizacím po celé EU, kteří zvažují zahájení iniciativy. Tuto nezávislou asistenční službu provozuje Sdružení pro evropskou občanskou iniciativu, které založili bývalí a současní organizátoři evropských občanských iniciativ. Asistenční služba podporuje jednotlivé evropské občanské iniciativy pomocí poradenství v oblasti vedení kampaně a získávání prostředků a právního poradenství.

►► citizens-initiative.eu

Online knihovna evropské občanské iniciativy. Evropská občanská iniciativa má zajímavou historii, která se datuje až do raného období Evropské unie v 90. letech 20. století (poté, co došlo k její formální transformaci z ekonomické spolupráce na politickou unii). Initiative and Referendum Institute Europe, který byl založen v roce 2001, aby pomohl s rozvojem evropské občanské iniciativy, shromáždil nejdůležitější online publikace a na vyžádání vás může navést k dalším zdrojům.

►► iri-europe.org/index.php/publications/european-citizens-initiative

Participativní demokracie

Aplikace Citizens' App Evropského parlamentu je online aplikace pro chytré telefony, která nabízí informace o tématech a místech, která vás zajímají. Informuje vás o akcích ve vašem okolí; akce, které označíte jako zajímavé, přidá do vašeho osobního kalendáře, dokáže najít nejvhodnější trasu prostřednictvím vaší oblíbené mapové aplikace; poskytuje multimediální obsah, např. videa, podcasty a prezentace. Lze v ní vyhledávat a sdílet a je možno si upravit její nastavení a pozici. Je dostupná v Apple Store a Google Play ve 24 jazycích (Citizens' App).

►► europarl.europa.eu/at-your-service/cs/stay-informed/citizens-app

Democracy Community je nadnárodní síť podporovatelů demokracie, kterou provozuje Democracy International. Platforma je otevřená každému pro informační, vzdělávací a networkingové účely a nabízí participativní příběhy a příležitosti v podobě akcí. Můžete se registrovat sami nebo registrovat svou organizaci či instituci a vytvořit profil podporovatele demokracie.

►► democracy.community

Evropské středisko pro občanskou akci (ECAS) je mezinárodní organizace s celoevropským členstvím. Jeho posláním je posílit postavení občanů k vytvoření inkluzivnější a silnější Evropské unie prostřednictvím podpory a ochrany občanských práv a rozvoje a podpory mechanismů na zvýšení demokratického zapojení občanů a občanských organizací a jejich angažovanosti v EU.

►► ecas.org

Platforma **Participo** poskytovaná OECD (Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj). Zde najdete všechny druhy informací týkající se výzkumu a praxe v oblasti participativní a přímé demokracie na všech politických úrovních. Tato platforma je součástí snahy OECD prozkoumat změny paradigmat na cestě od tradiční zastupitelské vlády směrem k moderní zastupitelské demokracii.

►► oecd.org/gov/innovative-citizen-participation.htm

Občané a žurnalistika

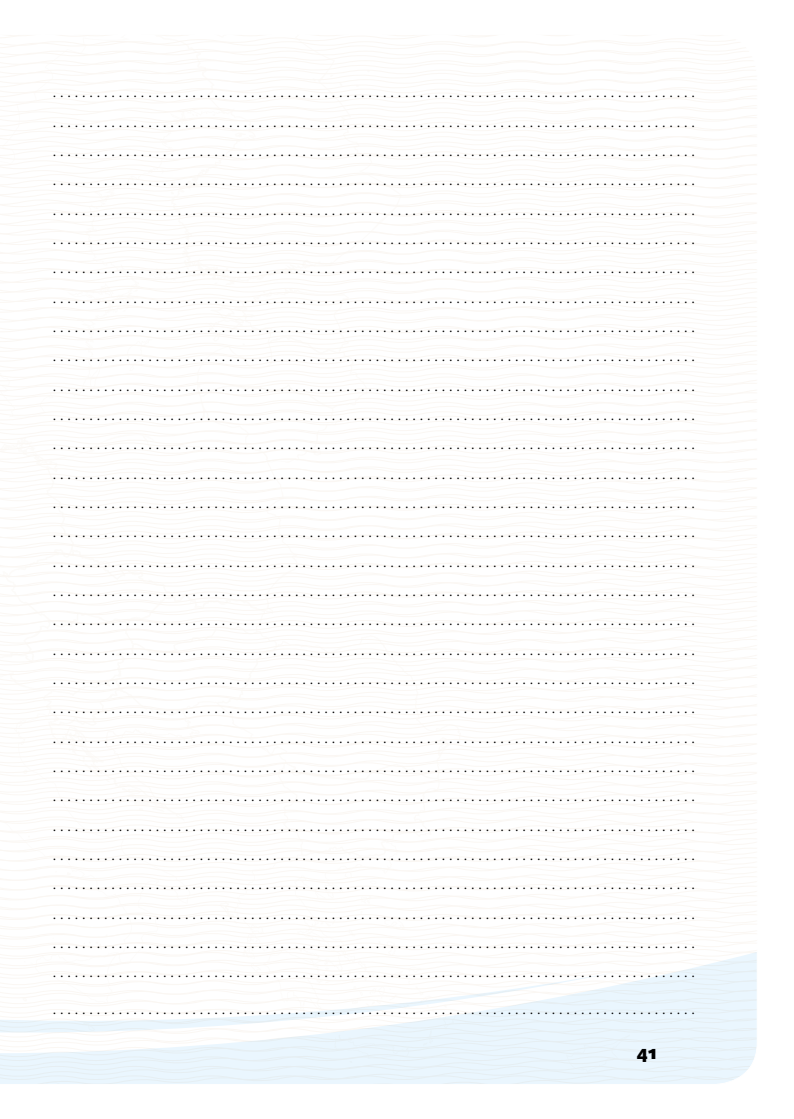
Euractiv propojuje aktivní evropské občanství s profesionální internetovou žurnalistikou a nabízí ve třinácti jazycích – angličtině, francouzštině, němčině, italštině, češtině, bulharštině, řečtině, chorvatštině, polštině, rumunštině, srbštině, španělštině a slovenštině – zprávy, názory, analýzy a souvislosti týkající se všeho, co se děje na evropské politické scéně.

►► euractiv.com

Podávání zpráv o moderní participativní a přímé demokracii je hlavním úkolem **platformy #deardemocracy na Swissinfo**, což je mezinárodní služba švýcarského rozhlasu. Nabízí v 10 jazycích – angličtině, francouzštině, němčině, španělštině, arabštině, ruštině, čínštině, portugalštině, italštině a japonštině – zprávy, názory a souvislosti týkající se aktivního občanství a participativní demokracie na celém světě.

►► swissinfo.ch/directdemocracy

Tato publikace je aktualizovanou verzí evropského demokratického pasu, který vytvořil a průzkum k němu provedl Bruno Kaufmann, Global Democracy korespondent a spolupředseda Globálního fóra k moderní přímé demokracii. Kontakt: send@brunokaufmann.email.

**Evropský hospodářský
a sociální výbor**

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

www.eesc.europa.eu

Printed by the EESC-CoR Printing and Distribution Unit, Belgium

EESC-2023-85-CS

© Evropská unie, 2024

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

K jakémukoli použití nebo reprodukci fotografií / ilustrací je nutné
získat povolení od držitele/držitelů autorských práv.

© Shutterstock, eamesBot

úřad pro publikaci
Evropské unie

Print

QE-02-23-324-CS-C
ISBN 978-92-830-6323-0
doi:10.2864/27324

PDF

QE-02-23-324-CS-N
ISBN 978-92-830-6346-9
doi:10.2864/463580

CS